

แบบบันทึกองค์ความรู้รายบุคคล

๑. ชื่อองค์ความรู้ เทคนิคการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืน
๒. ชื่อเจ้าของความรู้ นางสาวเพชรรัชฎ์ จันทร์สวัสดิ์ ตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

๓. องค์ความรู้ที่บ่งชี้

- ☒ หมวดที่ ๑ สร้างสรรค์ชุมชนพึ่งตนเองได้
- ☐ หมวดที่ ๒ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัวอย่างสมดุล
- ☐ หมวดที่ ๓ เสริมสร้างชุมชนให้มีธรรมาภิบาล
- ☐ หมวดที่ ๔ เสริมสร้างองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง

๔. ที่มาและความสำคัญในการจัดทำองค์ความรู้

ปัจจุบันกระแสการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่ประชาชนคนไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนได้เป็นอย่างดีว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือที่ชาวต่างชาติรู้จักกันในคำว่า Sufficient economy นั้น เป็นหลักปรัชญาที่เน้นการสร้าง ความเข้มแข็งจากภายในคือ ระดับตัวบุคคล ระดับครอบครัวก่อนเป็นหลัก เมื่อบุคคล ครอบครัว มีความพร้อมแล้ว ค่อยขยายผลสู่ระบบเศรษฐกิจภายนอกต่อไป

อันที่จริงแล้วเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ปรัชญาใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นแต่อย่างใด แท้จริงแล้วก็เป็นธรรมชาติของ การดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา แต่ด้วยสภาพทางเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตขึ้น เงินตราถูกกำหนด โดย กฎหมายให้มีค่าทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้คนต่างพยายามไขว่คว้าเงินตรามาครอบครอง เพียงเพราะสามารถซื้อ สิ่งอำนวยความสะดวกในการครองชีพปัจจุบัน สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ประชาชนทั้งวิถีชีวิตการพึ่งพาตนเองไว้เบื้องหลังและ เข้าสู่ระบบทุนนิยมอย่างที่จะถอนตัวได้ เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นศาสตร์ที่ถูกลืมท่ามกลางยุคโลกาภิวัตน์ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องทุกปี และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมขยายผลหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงให้กระจายทั่วประเทศ เมื่อมีการขยายผลหมู่บ้านใหม่เพิ่มมากขึ้น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านเดิม จึงไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อำเภอเลาขวัญ มีเป้าหมายการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน โดยการพัฒนาหมู่บ้านเริ่มดำเนินการตามกระบวนการที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด และประยุกต์กระบวนการ บางกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับหมู่บ้าน

๕. กระบวนการ/ขั้นตอน

๑) การจัดกิจกรรมในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน บทบาทของผู้นำ ให้เป็นแกนนำหรือหัวเรียวหัวแรงหลัก ในการนำประชาชนในหมู่บ้านให้ลุกขึ้นทำกิจกรรม เพื่อจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หรืออาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งเสริม สนับสนุนให้ครัวเรือนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จัดทำแผนชีวิตโดยมีครอบครัวพัฒนาเป็นต้นแบบ ขยายผลการปฏิบัติสู่ครัวเรือนข้างเคียง

๒) ส่งเสริมให้ผู้นำจัดกระบวนการจัดทำแผนชุมชน สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคิดตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการทำงานโดยคนในชุมชนเอง ผลักดันและสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน ในการบริหารจัดการกิจกรรมตามแผนการพัฒนา ซึ่งสามารถบูรณาการกิจกรรมต่างๆ จากทุกหน่วยงานโดยมีแผนชุมชนเป็นเครื่องกำกับการพัฒนา

๓) จัดทำชุดความรู้ มีหลักสูตรสำหรับการถ่ายทอดความรู้ จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือศูนย์เรียนรู้ เพื่อการขยายผลในฐานหมู่บ้านต้นแบบ ประเมินความ “อยู่เย็น เป็นสุข” หรือ ความสุขมวลรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน (Gross Village Happiness:GVH)

๔) การจัดโครงการ กิจกรรมต่างๆ สามารถสร้างภาวะผู้นำ ทักษะการจัดการ สร้างและพัฒนากลุ่มต่างๆ ในชุมชน ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

๕) ติดตามการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๖. ปัญหาที่พบและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ปัญหาที่พบ

๑. ความไม่เข้าใจถึงแก่นแท้ของการดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ถ่ายทอด อุปสรรคในการขับเคลื่อนกิจกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านเป็นไปอย่างล่าช้า ประกอบกับการพยายามเข้าไปเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน (ประชาชนในหมู่บ้าน) ให้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีตรงมาอย่างยาวนานสู่วิถีแห่งเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถดำเนินการให้เห็นผลได้ในระยะเวลาอันสั้น

๒. ความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องมาจากขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมและเจ้าหน้าที่ คือ พัฒนาการมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบค่อนข้างสูง ทำให้ไม่สามารถเข้าไปติดตามได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อไม่มีการติดตาม หมู่บ้านก็จะหยุดการดำเนินงานไม่สามารถพัฒนาต่อได้ อันเนื่องมาจาก ความไม่พร้อมรับการพัฒนาของหมู่บ้านเองส่งผลให้ไม่มีความต่อเนื่อง ประกอบกับเป้าหมายจำนวนหมู่บ้านที่เจ้าหน้าที่ต้องดูแลรับผิดชอบมีมากขึ้น ทำให้มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการติดตามการดำเนินกิจกรรม

๓. การเร่งผลการเบิกจ่ายงบประมาณรายไตรมาส ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความเร่งรีบ ด้วยหมู่บ้านมีหลายหน่วยงานเข้าไปดำเนินการทำให้เกิดภาระแก่หมู่บ้านที่จะต้องมาร่วมกิจกรรม ซึ่งทำให้การประสานความร่วมมือในหมู่บ้านอาจจะมีปัญหาบ้าง

๔. ช่วงระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมช่วงไตรมาสที่ ๑-๒ เป็นระยะเวลาที่ชุมชนเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ตัดอ้อย และขุดมัน ทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายไม่สะดวกเข้าร่วมกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมจึงเป็นไปด้วยความล่าช้า และกิจกรรมกำหนดให้ดำเนินการในช่วงระยะเวลากลางวัน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพไม่สะดวกเข้าร่วมกิจกรรม

แนวทางการแก้ไข

๑. อบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ถ่ายทอดความรู้ให้เกิดความเข้าใจในหลักและแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ลดภารกิจด้านการรายงานลง เป็นการเปิดโอกาสให้พัฒนากรได้มีเวลาเข้าไปติดตามพูดคุยกับผู้แทนครัวเรือนต้นแบบในหมู่บ้านเดิม เพื่อกระตุ้นให้เขาได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
๓. ลดความตึงเครียดด้านการเบิกจ่ายงบประมาณลงหรือยืดหยุ่นระยะเวลาในการเบิกจ่ายให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินกิจกรรม
๔. ปรับเปลี่ยนช่วงระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมเป็น ไตรมาสที่ ๓-๔ ที่ประชาชนว่างจากการทำอาชีพเกษตรกรรมแล้ว

๗. เทคนิคในการปฏิบัติงาน

๑. ความเข้าใจในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชน ทุกกระบวนการ
๒. ความเข้าใจในบริบทของชุมชน ทั้งความเป็นอยู่ วัฒนธรรม อาชีพ และความต้องการต่างๆ
๓. ความเข้าถึงชุมชน คือการได้เข้าไปพูดคุยกับผู้นำชุมชน ครัวเรือน และสมาชิกในชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ
๔. พัฒนาความต้องการของชุมชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และทำด้วยความจริงใจ

๘. ประโยชน์ขององค์ความรู้

๑. ผู้ถ่ายทอด และผู้รับปฏิบัติมีความเข้าใจถึงแก่นแท้ของการดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ผู้แทนครัวเรือนที่มีความเข้าใจในหลักการและแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นฟังได้อย่างเข้าใจ
๓. ประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่จะได้รับ เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในการขับเคลื่อนโครงการ มีความชัดเจนในขั้นตอน วิธีการ สามารถขับเคลื่อนงานได้ตามวัตถุประสงค์
๔. พัฒนาการและสมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์อันดี เกิดความไว้วางใจ และช่วยเหลือกันพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้น และเกิดเครือข่ายการพัฒนากลุ่มเล็กๆ ขึ้นด้วย
